

VERANTWOORDING PARTICIPATIE

RUIMTELIJKE STRATEGIE ZOETERMEER 2040
& WONINGBOUW ALS AANJAGER

13-12-2024

INHOUD

A. Introductie.....	2
B. Behaalde doelen participatie.....	2
C. Overzicht uitgevoerde activiteiten.....	3
D. Monitoring en terugkoppeling.....	5
E. Resultaten en verwerking van input	5
15 belangrijkste resultaten.....	5
F. Evaluatie en conclusie	7
G. Bijlagen	7
1. Beeldverslagen Zoetermeeders in gesprek	8
2. Resultaten Doemee enquête.....	8
3. Resultaten jongerenparticipatie	8
4. Resultaten Pop-Up-Expo ONS Zoetermeer	8
5. Resultaten Consultatiesessies	8
7. Terugkoppelingverslag Serious Game Fracties	8
8. Interviews stadmakers	8
9. Input externe partijen	8

A. INTRODUCTIE

Het participatieplan voor de Ruimtelijke Strategie Zoetermeer 2040 (RSZ) en het programma Woningbouw als Aanjager (WAA) is voor het overgrote deel volgens plan uitgevoerd en de gestelde doelen zijn behaald. De aanpak is her en der aangepast op basis van voortschrijdend inzicht en actualiteiten. Deze verantwoording biedt een overzicht van de uitgevoerde stappen, behaalde resultaten en de wijze waarop de input van belanghebbenden is verwerkt.

Het moet echter worden opgemerkt dat dit een moeizaam proces is geweest. Er heerst een beperkt vertrouwen in de gemeentelijke participatieprocessen. Dit wantrouwen wordt gevoed door het ontbreken van een doorlopend gesprek met de stad. In de loop van dit participatieproces zijn stappen gezet om dit te verbeteren. De gemeente en (een deel van) de participanten weten elkaar beter te vinden. Er werd samengewerkt en er vonden dialogen plaats, met name in de derde bijeenkomst van Zoetermeeders in gesprek. Dit was echter nog

onvoldoende om het vertrouwen volledig te herstellen en een structurele samenwerking op te zetten. Vervolgstappen zijn nodig om de ingezette verbeteringen verder te brengen.

Daarnaast was het proces complex omdat de Ruimtelijke Strategie gemeente breed en strategisch van aard is, wat het soms minder concreet en tastbaar maakt. De keuzes binnen deze strategie zijn van grote invloed op de toekomst, maar deze zijn abstract en overstijgen vaak het niveau van dagelijkse, praktische beslissingen. Terwijl individuele keuzes misschien eenvoudig lijken, wordt het in de totaliteit een stuk ingewikkelder. Het bewustmaken van deze complexiteit en het benadrukken van de lange termijn impact van verschillende keuzes is een waardevolle winst die door dit participatieproces is bereikt.

De stad heeft een sterke wens uitgesproken om te komen tot een meer doorlopend gesprek met de gemeente. Door beter samen te werken en het gesprek continu open te houden, willen inwoners en belanghebbenden gezamenlijk bouwen aan de toekomst van de stad.

Woningbouw als aanjager

Dit participatieproces is mede opgezet voor het programma Woningbouw als aanjager. Omdat dit programma nog niet is afgerond, zijn de resultaten hiervan niet specifiek in dit participatieverslag benoemd. In een later stadium, als de participatie van dit project is afgerond, volgt een aanvullend verslag hierop. In de participatie voor de Ruimtelijke Strategie was wonen echter wel één van de terugkerende thema's. De resultaten van al deze sessies zijn/worden dan ook gebruikt als input voor het programma Woningbouw als aanjager.

B. BEHAALDE DOELEN PARTICIPATIE

- I. **Verbeterde samenwerking met partners.** Het participatieproces heeft geleid tot een significante verbetering in de samenwerking met diverse partners. Door de actieve betrokkenheid van verschillende stakeholders is het principe 'Samen de stad vormgeven' succesvol in de praktijk gebracht.

2. **Verrijking van de RSZ en WAA.** Dankzij de samenwerking met de juiste partners zijn zowel de RSZ als de WAA verrijkt met waardevolle nieuwe ideeën en inzichten. Deze input heeft de plannen inhoudelijk versterkt, resulterend in een meer doordachte en innovatieve aanpak die beter aansluit op de behoeften en verwachtingen van de gemeenschap en andere betrokken partijen.
3. **Breed gedragen plan/draagvlak is beperkt gerealiseerd.** Het participatieproces heeft bijgedragen aan begrip voor de visie en plannen voor de toekomst van Zoetermeer, maar een breed draagvlak is nog beperkt aanwezig. Aangezien het plan nog niet volledig ontwikkeld is, kan het op dit moment ook nog niet op brede steun rekenen. De RSZ is daarnaast zo veelomvattend dat niet iedereen het met alles eens kan zijn. Dit betekent dat een breed gedragen plan niet realistisch is. Door inwoners en andere belanghebbenden wel actief te betrekken, is er een basis van begrip ontstaan voor de richting en de keuzes die worden voorgesteld. Tegelijkertijd zijn in sommige gevallen ook andere inzichten naar voren gekomen die afwijken van de voorgestelde plannen.
4. **Voldoen aan de motiveringsplicht.** Het proces is zorgvuldig uitgevoerd in overeenstemming met de wettelijke motiveringsplicht. De betrokkenheid van een breed scala aan stakeholders en de gedocumenteerde terugkoppeling van hun input hebben bijgedragen aan de transparantie en legitimiteit van de plannen. Hierdoor wordt voldaan aan de eisen van de omgevingsvisie zoals vastgelegd in de Visie Zoetermeer 2040.

C. OVERZICHT UITGEVOERDE ACTIVITEITEN

Het participatieproces bestond uit verschillende activiteiten, waaronder:

- **Serious Game.** Er is een Serious Game ontwikkeld, een spel dat gespeeld is door ambtenaren, bestuurders, raadsleden, maar ook door inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. De Serious Game was daarnaast beschikbaar in de Pop-Up Expo ONS Zoetermeer, waar deze tijdens openingstijden door iedereen gespeeld kon worden. De opzet van het spel nodigde deelnemers uit om de rol van de

'wethouder' aan te nemen en ruimtelijke keuzes te maken en onderbouwen binnen één van de thema's. Na deze individuele beslissingen kwamen alle 'wethouders' samen en presenteerde ieder hun keuze. Deze keuzes werden vervolgens visueel weergegeven en over elkaar heen gelegd, wat duidelijk maakte dat sommige keuzes elkaar versterkten of juist tegenwerkten. Dit leidde tot een constructief gesprek over de dilemma's en afwegingen. Het was een unieke en waardevolle manier om een diverse groep mensen te betrekken bij het nadenken over de keuzes, om hierover met elkaar in gesprek te gaan en om beslissingen te nemen die het bredere geheel in ogenschouw namen. De Serious Game toonde niet alleen de verschillende perspectieven maar maakte vooral ook de complexiteit van de ruimtelijke keuzes inzichtelijk. Dit droeg bij aan het draagvlak en het begrip voor het maken van keuzes. Deze vorm van participatie werkte goed en werd als positief ervaren door veel van de participanten.

- **Pop-Up Expo ONS Zoetermeer.** Van februari t/m juli was de Pop-Up Expo aan het Stadhuisplein 21 een aantal dagen in de week geopend en bemand door een medewerker van de gemeente. De expo toonde de ontwikkelingen van Zoetermeer toen, nu en straks. Bewoners en belanghebbenden konden zo op interactieve wijze kennismaken met de plannen en hierover in gesprek gaan met de gemeente en/of met elkaar. Programmering in de expo (zoals een tentoonstelling, een voorleesmiddag, een knutselmiddag, een fotoshoot diverse lezingen en

meer), hadden een aantrekkende werking en zorgde ervoor dat inwoners naar de expo toekwamen. In de expo vonden naast de reguliere openstelling en activiteiten ook diverse inhoudelijke bijeenkomsten plaats.

- ***Stadmakers.** In dit participatieproces is intensief samengewerkt met een groep *Stadmakers. *Stadmakers zijn actieve en betrokken burgers die zelf op zoek gaan naar manieren om hun omgeving leefbaarder te maken en werken aan een community en een netwerk van gelijkgestemden. In dit proces hadden *Stadmakers een prominente rol. Er vond regelmatig overleg plaats en er werd samen met hen gepoogd om de ruimtelijke strategie te coproduceren. Hoewel de huidige processen en wet- en regelgeving nog niet volledig zijn ingericht op een dergelijke coproductie, zijn er stappen gezet om een werkbare vorm van samenwerking met *Stadmakers te realiseren. Er werd dan ook samengewerkt om opvattingen en ideeën met elkaar uit te wisselen. De groep *Stadmakers fungeerden daarnaast als medeorganisatoren van de stadsbrede bijeenkomsten en bepaalden mede de inhoud hiervan. *Stadmakers leverden bovendien zelf ideeën en principes aan, die van invloed zijn geweest op de principes van de nu voorliggende ruimtelijke strategie. Die ideeën en principes hebben geleid tot het aanbieden op zaterdag 19 oktober van hun Inspiratiedocument aan wethouder ledema en gedeputeerde mevrouw van Leeuwen. Zoetermeerse *Stadmakers vormen momenteel nog een relatief selecte groep, maar brengen een waardevolle hoeveelheid kennis, trots en eigenaarschap mee over de stad en haar geschiedenis, wat een waardevolle bijdrage levert aan het participatieproces en de verdere ontwikkeling van de stad.
- **Zoetermeerders in gesprek (Stadmakerssatelier).** Tijdens de georganiseerde bijeenkomsten werden kernonderwerpen zoals voorzieningen, groen, mobiliteit en woningbouw uitgebreid besproken. De opkomst en betrokkenheid waren hoger dan verwacht, wat de breedte van de betrokkenheid benadrukt. Ter afsluiting van dit project volgt nog een laatste bijeenkomst.
- **Consultatiesessies en expertmeetings.** Er zijn meerdere consultatiesessies en expertmeetings gehouden met vertegenwoordigers

van bedrijven, maatschappelijke organisaties, en experts op diverse thema's zoals NME-organisatie, Waterschappen, energiebedrijf Stedin, HTM, MRDH, vertegenwoordigers uit de zorgsector en het onderwijs, ondernemers en de 10 grootste werkgevers van Zoetermeer. Hierin zijn ook de kwetsbare doelgroepen meegenomen zoals de Toegankelijkheidsraad. Deze sessies leverden waardevolle input op die is meegenomen in de nu voorliggende plannen.

- **Jongerenparticipatie.** Er zijn in samenwerking met de Urban Art Studio vier interactieve jongerenbijeenkomsten georganiseerd, er is een enquête afgenomen onder jongeren en er vonden gesprekken plaats met specifieke doelgroepen, zoals een groep van Gro-Up Buurtwerk en van Jeugdformaat. Dit leverde waardevolle inzichten op over de wensen en de behoeften van de jongeren tot 25 jaar.
- **Stadspeiling.** Via Doe mee is een enquête uitgezet om inwoners te bevragen over diverse thema's uit de Ruimtelijke Strategie. Daarnaast zijn resultaten van eerdere stadspeilingen benut.

- **Overige activiteiten.** Lezingen, Dag van de Architectuur, themabijeenkomsten, knutselmiddag, schilderworkshop etc.
- **Input vanuit de stad.** Externe partijen gaven input/inspiratie met:
 - **Manifest 5-punten Natuurplan.**
 - **Inspiratiedocument *Stadmakers.**
 - **Piet de Wijk in.** Een Zoetermeerse *Stadmaker is de wijken ingegaan en in gesprek gegaan met inwoners over thema's uit de Ruimtelijke Strategie.
- **Ter inzagelegging.** Volgens de formele procedures vindt na vaststelling van de Ruimtelijke Strategie Zoetermeer nog een ter inzagelegging plaats waar gelegenheid is om op de strategie te reageren.

D. MONITORING EN TERUGKOPPELING

Gedurende het hele proces is de voortgang zorgvuldig gemonitord en werden betrokken partijen regelmatig geïnformeerd over de status van hun inbreng. De resultaten van de participatie zijn gedocumenteerd en geanalyseerd om te garanderen dat alle relevante input correct werd geïnterpreteerd en toegepast.

E. RESULTATEN EN VERWERKING VAN INPUT

Veel deelnemers kwamen met waardevolle aandachtspunten die niet direct onderdeel zijn van de Ruimtelijke Strategie zelf, maar meer gericht zijn op het uitvoeringsniveau. Ze stelden bijvoorbeeld vragen of hadden suggesties over specifieke wijken, buurten en maatschappelijke voorzieningen. De RSZ zet zaken in gang op hoofdlijnen, maar de daadwerkelijke uitvoering – inclusief concrete invulling op lokaal niveau – wordt cruciaal. Daarbij zal opnieuw participatie nodig zijn om deze uitwerkingen te laten aansluiten op de behoeften van inwoners.

Het abstracte niveau van de stad als geheel bleek voor veel inwoners lastig; een focus op de eigen wijk of een afgebakend gebied sluit beter aan bij hun betrokkenheid, belevingswereld en inzichten. Dit werpt de vraag op hoe inwoners structureel kunnen worden betrokken bij de brede ontwikkeling van de stad, zonder het overzicht op de stedelijke samenhang te verliezen.

I5 BELANGRIJKSTE PUNTEN

De 15 belangrijkste punten die zijn opgehaald zijn:

- **Mensen maken de stad.** Dit betekent dat de kracht en identiteit van een stad voortkomen uit de mensen die er wonen, werken, en leven. De interacties, het gebruik van publieke ruimtes, en de betrokkenheid van bewoners en ondernemers dragen direct bij aan de levendigheid, veiligheid en aantrekkelijkheid van de stad. In een stedelijke omgeving zijn het niet alleen de gebouwen, infrastructuur en voorzieningen die het karakter bepalen, maar vooral de mensen die de ruimte betekenis en dynamiek geven. Door bewoners actief te betrekken bij de planning en ontwikkeling van de stad, creëer je een omgeving die beter aansluit bij hun behoeften, waarden en cultuur. Dit maakt de stad niet alleen functioneel, maar ook leefbaar en persoonlijk verbonden met zijn inwoners, wat leidt tot een sterkere gemeenschapszin en duurzaam succes van stedelijke projecten.
- **Werk met principes/waarden.** Bij de ontwikkeling van de stad is het belangrijk om duidelijke principes en waarden als basis te nemen. Dit zorgt ervoor dat keuzes niet alleen op cijfers en feiten worden gebaseerd, maar ook op wat de stad en haar inwoners echt belangrijk vinden, zoals duurzaamheid, inclusiviteit en sociale verbinding. Deze principes helpen om een samenhangende visie te realiseren die langetermijnbelangen van de gemeenschap dient.
- **Kwaliteiten van Zoetermeer behouden/versterken.** De basis is op orde. Zoetermeer heeft specifieke kwaliteiten die bijdragen aan haar unieke identiteit, zoals groene wijken, goede voorzieningen en de nabijheid van natuurgebieden. Door deze sterke punten te behouden en verder te versterken, wordt de stad aantrekkelijker voor huidige en nieuwe inwoners en blijft de leefbaarheid hoog.
- **Kwalitatieve woningen voor een betaalbare prijs voor senioren om doorstroming te bevorderen.** Door betaalbare en kwalitatieve woningen specifiek voor senioren te realiseren, kunnen ouderen op een prettige manier in hun eigen stad blijven wonen wanneer hun woonbehoeften veranderen. Dit stimuleert doorstroming, omdat het

grotere woningen vrijmaakt voor jonge gezinnen, en draagt bij aan een betere woningmarktbalans binnen de stad.

- **Regionale samenwerking en langetermijnvisie.** De participanten benadrukken het belang van samenwerking met buurgemeenten en het regionale perspectief voor het oplossen van ruimtelijke problemen, met het oog op de lange termijn (tot en na 2040).
- **Integratie van functies.** Er is een sterke voorkeur om wonen en werken te combineren binnen de bestaande stad. Specifieke gebieden zoals Lansinghage en Zoetermeer Zuidoost worden genoemd als plekken met potentie om werkgelegenheid en woonruimte te integreren.
- **Specifieke voorzieningen en culturele plekken.** Naast standaard voorzieningen wordt gepleit voor behoud van unieke plekken zoals de Dorpsstraat en voor toevoegen van een 'rafelrandjes'. Bijvoorbeeld als culturele broedplaats. Plekken die regelluw zijn en waar dingen kunnen ontstaan, die hoeven niet aangeharkt te zijn of aan alle normen te voldoen. Dit biedt ruimte aan kunstenaars en culturele initiatieven, wat anders snel verdrongen wordt door woningbouw.
- **Duurzame energie en warmte.** Duurzaamheidsmaatregelen zoals zonnepanelen op industriële daken en langs infrastructuur, en bodemwarmte in Palenstein, worden naar voren geschoven.
- **Een veilige plek om te zijn.** Met name jongeren hebben behoefte aan een plek waar ze (veilig) zichzelf kunnen zijn en elkaar kunnen ontmoeten. Jongeren zijn zich erg bewust van het feit dat ze op veel plekken als overlast worden gezien. Ze zoeken plekken waar ze mogen zijn. Bij voorkeur dichtbij huis.
- **Groen en ontmoeting.** Versterking van groen, door meer gebruiksfuncties en aantrekkelijkere routes wordt gezien als essentieel om de stad als geheel te verbinden en ontmoetingsplekken te creëren. Diversiteit in parken wordt daarbij nagestreefd.
- **Kritische kanttekening bij werkgelegenheid.** De relatie tussen werkgelegenheid en woningbouw moet herzien worden. Er is een wens om werkgelegenheid te verbinden aan het opleidingsniveau van de bevolking en aan regionale werkgelegenheid. Als mensen dicht bij huis werken kan de toename in reisafstand en verkeersbewegingen worden

beperkt of teruggedrongen en worden duurzame vervoersmiddelen aantrekkelijker. Vooral mensen die praktisch geschoold zijn hebben behoefte aan werkgelegenheid in de buurt omdat zij minder bereid zijn ver te reizen voor hun werk.

- **Lokale bedrijvigheid en voorzieningen in wijken.** Er is behoefte aan lokale bedrijvigheid verspreid door de wijken (acupunctuurmodel) met een mix van bedrijfjes aan huis, ateliers, en buurtgerichte voorzieningen. Dit zorgt voor leefbare en economisch levendige wijken.
- **Mobiliteit en behoud van bestaande infrastructuur.** Terugbrengen van maximumsnelheid naar 50 km/u wordt gezien als positief voor doorstroming en vermindering van uitstoot. De ZoRo-lijn tussen Zoetermeer en Rotterdam krijgt daarnaast steun als belangrijke OV-oplossing. De 'Krakeling': De bestaande verbinding 'de Krakeling' wordt als belangrijk erfgoed gezien dat doorgetrokken zou moeten worden naar Rokkeveen om de wijken beter met elkaar te verbinden.
- **Gezonde mobiliteit.** Fietsen blijft prioriteit als vervoermiddel. Die staat op één en wordt aantrekkelijker in combinatie met een verlaagde maximumsnelheid en beter OV, met name vanwege de vergrijzing.
- **Bouw aan gemeenschappen.** Inwoners en professionals geven aan dat de sociale kracht en cohesie ruimte, vrijheid en ondersteuning moet krijgen om te groeien. Dit kan de binding met elkaar en met de stad vergroten, zorgen voor onderling begrip en het tegengaan van eenzaamheid. Dit vraagt om ruimte in maatschappelijk vastgoed, maar ook in de buitenruimte en (ondersteuning bij) initiatieven en programmering van evenementen. Daarnaast werd geopperd om in elke wijk in te zetten op een goed plein.

De participatie heeft geleid tot een aantal belangrijke aanpassingen in de plannen:

- **Inhoudelijke verbeteringen.** De input van bewoners heeft geleid tot specifieke verbeteringen in de plannen, zoals de nadruk op betere groenvoorzieningen en verbeterde fiets- en wandelroutes.
- **Begrip.** Ondanks de brede en inclusieve aanpak van het participatieproces is het bereiken van consensus en breed draagvlak een uitdaging gebleken. Desondanks is er wel begrip verworven over de

verschillende perspectieven, wat heeft geleid tot waardevolle inzichten tijdens de besluitvorming.

- **Transparantie en betrokkenheid.** Hoewel openheid en regelmatige terugkoppeling tijdens het proces hebben bijgedragen aan een zekere mate van vertrouwen en tevredenheid onder de deelnemers, blijft het vertrouwen in de gemeentelijke aanpak laag. De opbrengsten van het participatieproces staan niet in verhouding tot de inspanningen die zijn geleverd. Het proces vraagt daarom nog steeds om gerichte aandacht en verdere verbeteringen om echt te kunnen bouwen aan vertrouwen en betrokkenheid. Wat we wel leren is dat vertrouwen en betrokkenheid het meest versterkt wordt als dit twee kanten op gaat. De agenderende rol ligt dan niet alleen bij de gemeente, maar ook bij de inwoners. Om hier plek voor te bieden is door *Stadmakers de term 'stadsambassade' genoemd. Dit is een concept dat verder onderzocht zou kunnen worden.

F. EVALUATIE EN CONCLUSIE

Het participatieplan is her en der aangepast aan de actualiteiten, maar grotendeels volgens plan uitgevoerd. De meeste doelstellingen zijn behaald. De diverse activiteiten hebben gezorgd dat er een basis van begrip is ontstaan voor de richting en de keuzes die worden overwogen. Tegelijkertijd zijn in sommige gevallen ook andere inzichten naar voren gekomen die afwijken van de voorgestelde plannen. Uiteindelijk leidt dit tot een Ruimtelijke Strategie en programma Woningbouw als Aanjager dat tegemoetkomt aan de wensen en behoeften van de Zoetermeerse bevolking. De zorgvuldige monitoring en verwerking van de input hebben bijgedragen aan een kwalitatief eindproduct dat klaar is voor uitvoering.

Met deze verantwoording wordt geconcludeerd dat het participatieproces effectief is verlopen en dat de opgedane ervaringen waardevolle inzichten bieden voor toekomstige participatietrajecten.

G. BIJLAGEN

1. (BEELD)VERSLAGEN ZOETERMEEDERS IN GESPREK

- Zoetermeeders in gesprek deel 1
- Zoetermeeders in gesprek deel 2
- Zoetermeeders in gesprek deel 3

2. RESULTATEN DOEMEE ENQUÊTE

- Verslag resultaten DoeMee enquête

3. RESULTATEN JONGERENPARTICIPATIE

- Rapportage jongeren in de ruimtelijke strategie
- Verslag jongerenbijeenkomst Gro-Up The Froots
- Resultaten enquête jongeren
- Verslag jongerenbijeenkomsten i.s.m. Urban Art Studio
- Verslag gesprek jongeren Jeugdformaat

4. RESULTATEN POP-UP-EXPO ONS ZOETERMEER

- Resultaten Prikbord Pop-Up Expo

5. RESULTATEN CONSULTATIESESSIES

- Verslag bijeenkomst NME
- Verslag bijeenkomst top 10 grootste ondernemers
- Verslag bijeenkomst Economie
- Verslag Toegankelijkheidsraad

6. TERUGKOPPELINGVERSLAG SERIOUS GAME FRACTIES

- Terugkoppelingsverslag Serious Game Fracties

7. INTERVIEWS STADMAKERS

- Interview Tobias Becker Hoff

- Interview Janneke Janson-Goossens
- Interview Sam Beekman
- Interview Yorick van Seggelen
- Interview Sebastiaan Smits
- Interview Suzanne Verboon
- Interview Wieteke van der Burg

8. INPUT EXTERNE PARTIJEN

- Manifest Het 5-punten-Natuurplan Zoetermeer
- Inspiratiedocument *Stadmakers
- Resultaten Piet de wijk in

